

Lise Öğrencilerinin Okul İklimi Algısının İncelenmesi¹

MAKALE TÜRÜ	Başvuru Tarihi	Kabul Tarihi	Yayın Tarihi
Araştırma Makalesi	1.4.2019	9.6.2020	8.7.2020

Aslı Bugay Sökmez ²
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsü

Figen Çok ³
Başkent Üniversitesi

Dilek Avcı ⁴
Hacettepe Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada lise öğrencilerinin okul iklimi algılarının ölçülmesi ve okul ikliminin demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 12 ilden 6094 (2859 erkek, 3235 kız) lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler Okul İklimi Ölçeği (OİÖ)- Lise Formu ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Öncelikle betimsel istatistikler ortaya konmuştur. Ardından Anadolu Lisesi öğrencilerinin okul iklimi algılarında il, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne- baba eğitim düzeyi, okul seçimi demografik değişkenleri açısından Varyans Analizi (ANOVA) ve t testi kullanılarak anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul iklimi puanlarının cinsiyete ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre; 9. sınıf öğrencilerinin 10. ve 11. sınıf öğrencilerine göre olumlu okul iklimi algısına sahip olduğu bulunmuştur. Ebeveyn eğitim düzeyi değişkeni açısından ise ebeveyni üniversite mezunu olan öğrencilerin ebeveyni daha düşük eğitim düzeyinde olan (ilkokul, ortaokul ve lise) öğrencilere göre olumsuz okul iklimi algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin okul seçimi durumuna göre, okulunu isteyerek seçen öğrencilerin istemeyerek seçen öğrencilere göre olumlu okul iklimi algısına sahip olduğu bulunmuştur. Araştırma bulguları ilgili alanyazın kapsamında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Demografik değişkenler, lise öğrencileri, okul iklimi.

¹Bu çalışma Doç. Dr. Aslı Bugay Sökmez tarafından proje yürütücülüğü yapılan Tübitak 1001 kapsamında desteklenen 112K596 nolu projenin parçasıdır.

²*Sorumlu Yazar:* Doç. Dr., Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, E-posta: abugay@metu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5832-9042>

³Prof. Dr., Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı, E-posta: figencok@baskent.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2406-1345>

⁴Öğr. Gör. Dr., Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, E-posta: dilekavci@hacettepe.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4937-6597>

Okul iklimi, okulun karakteri ve okul yaşamının niteliği olarak tanımlanmaktadır (Cohen, McCabe, Michelli ve Pickeral, 2009). Öğrenciler ile okul sistemini meydana getiren veli, okul personeli, öğretmen gibi paydaşların ilişkisinin okulun niteliğini belirlediği belirtilmektedir (Emmons, 1993). Comer ve Emmons (2006), okul iklimini oluşturan bu paydaşlar arasındaki ilişkinin olumlu olmasının, olumlu okul iklimini oluşturduğunu belirtmektedirler.

Okul iklimi okulun fiziksel özellikleri, okuldaki ilişkilerin niteliği, okulun disiplin yapısı gibi farklı boyutlarda ele alınan bir kavramdır. Okulun yapısal özellikleri ile ilgili çalışmalara bakıldığında, okulla ilgili fiziksel etkenler (örneğin eğitim binalarında kullanılan malzemelerin özellikleri gibi), okul türü (devlet okulu, özel okul), (Bryk, Lee ve Holland, 1993) okul büyüklüğü (Lee ve Smith, 1997), okul güvenliği (Freiberg, 1998), binalar ve tesisler, okuldaki disiplin uygulamalarına ilişkin öğrenci algıları (Rumberger, 1995), okul kurallarının açık ve tutarlı olması (Way, Redd ve Rhodes, 2007), öğretmen ve yöneticilerin rolleri (Taylor ve Tashakkori, 1995) gibi çeşitli konuların incelendiği görülmektedir. Okulda kişilerarası ilişkiler (öğrenci-öğretmen, arkadaş ilişkileri) ile ilgili çalışmalara bakıldığında ise, öğretmen-öğrenci ilişkisiyle ilgili öğretmen desteği (Brand, Felner, Shim, Seitsinger ve Dumas, 2003), olumlu öğretmen tutumu (Roeser ve Eccles, 1998) ve öğretmene karşı tutum (Epstein ve McPartland, 1976) ayrıca öğretmen-öğrenci ilişkisi (Way, Reddy ve Rhodes, 2007), öğretmenle ilişkinin niteliği (Roeser, Midgley ve Urdan, 1996) gibi değişkenler incelenmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde, okul iklimi ile yapılan çalışmalar özellikle 1970'lerden itibaren okul yapısındaki beklentiler, normlar (düzgüler), değerler, paydaşlar arasındaki ilişkilerin niteliği çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır (Zullig, Koopman, Patton ve Ubbes, 2010).

Okul iklimi tek boyutta ele alınan bir kavram değildir. Bu nedenle okul iklimi, paydaşların bireysel algıları ile birlikte okulun fiziksel özelliklerinden de etkilenmektedir. Bu durum sistem yaklaşımında da vurgulandığı gibi okulu canlı bir yapı durumuna getirmektedir. Sistem yaklaşımına göre her okul, öğrencilerin davranış, tutum ve başarı düzeylerinin okul iklimini yansıttığı ekolojik (çevrebilimsel) bir sistemdir. Bu nedenle okul iklimindeki olumlu bir değişim, okulun geliştiğine ilişkin bir işarettir (Haynes, Emmons ve Ben-Avie, 2001). Ekolojik yaklaşım kapsamında bireyin mikrosistemi içerisinde yer alan okul, öğrencinin gelişiminde doğrudan etkiye sahip olan önemli bir yapıdır (Bronfenbrenner, 1979a). Okul sistemi içerisinde bulunan öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer katılımcıların okul iklimi ile ilgili deneyim ve algılarını belirlemenin genel olarak okul sistemini algılamadaki önemi vurgulanmaktadır (Nassar-McMillan, Karvonen, Perez ve Abrams, 2009). Comer ve Emmons (2006), öğrenciyi okul sisteminden yalıtılmış bir birey olarak değil bir aile olarak düşünülen okulun bir üyesi olarak tanımlamışlardır. Bu nedenle okul sisteminin en önemli parçası olan öğrencinin mikrosisteminde (şu anki ortam ve kişiler: ev, okul gibi) bulunan okulunun iklimi ile ilgili algısının belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Sağlıklı okul ortamı ile ilişkilendirilen okul ikliminin incelenmesi beraberinde farklı açılardan ve karmaşık bir yapıda ele alınmasını zorunlu kılmıştır (Zullig ve diğ., 2010). Özellikle 1990 yılından itibaren gerçekleştirilen çalışmalar bunu yansıtır şekildedir. Örneğin olumlu akran etkileşimi (Brand ve diğ., 2003), akran desteği (Felner ve diğ., 1995; Goodenow, 1993) ve öğrenciler arası ilişkiler (Kuperminc, Leadbeater ve Blatt, 2001) gibi öğelerin önemi üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte okul ikliminde okul büyüklüğü, okulda kullanılan malzemeler, okul havalandırma sistemi, okul güvenliği gibi çevresel faktörlerin etkileri ile ilgili de önemli düzeyde araştırma gerçekleştirilmiştir (Freiberg, 1998). Bireysel süreçlerin ele alınması okul iklimi ile yapılan araştırmalarda bir başka önemli noktadır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin okul iklimi ile ilgili bireysel algılarına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda okul iklimiyle ilgili bireysel süreçler ve okul ikliminin boyutları birlikte ele alınmıştır (Johnson, Johnson ve Zimmerman, 1996). Cinsiyet, sınıf, kültürel normlar, değerler ve etnik farklılıklar gibi demografik özelliklerin okul iklimini algılamada önemli olduğunu, bu alt grupların genellikle farklı okul deneyimine sahip olduklarını ilgili araştırmalar göstermektedir (McNeely, Nonnemaker ve Blum, 2002). Örneğin Koth, Bradshaw ve Leaf'in (2008) yaptıkları çalışma, ırk ve cinsiyet gibi bireysel özelliklerin, okul iklimi ile ilgili algılamaları, sınıf ve okulla ilgili özelliklere göre daha çok açıkladığını göstermektedir. Buna göre erkek öğrenciler ve azınlık öğrencileri, diğer gruplara göre okul ortamı ile ilgili daha az olumlu görüş belirtmişlerdir. Benzer şekilde Raudenbush, Rowan ve Kang'ın (1991) çalışması, öğretmenlerin okul iklimi algılamalarının eğitim düzeyi, ırk ve cinsiyet gibi bireysel özellikleri ile ilgili değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Way, Reddy ve Rhodes'in (2007), 1451 öğrenciyle 6. sınıftan 8. sınıfa kadar sürdürdükleri çalışmalarında algılanan okul ikliminin üç yıl içinde öğrencilerin yaşlarındaki ve sınıf düzeylerindeki artışla birlikte düşme eğilimi gösterdiği bulunmuştur. Wang ve Dishion (2012) da Way ve arkadaşlarının çalışmasına benzer bir şekilde 6. sınıftan 8. sınıfa kadar izledikleri 1030 öğrenciyle gerçekleştirdikleri çalışmada, sınıf düzeyi ile okul iklimi algısı arasında olumsuz (negatif) yönde ilişki bulmuşlardır.

Türkiye'de okul iklimi ile ilgili olarak lise öğrencileriyle yapılan çalışmalar sınırlı düzeydedir. Çalık, Özbay, Özer, Kurt ve Kandemir (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğrencinin zorba olarak sınıflandırılma olasılığı ile olumlu okul iklimi arasında olumsuz ilişki olduğu belirtilmektedir. Topal (2001) ise çalışmasında, örgütsel okul iklimi ve Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgulara göre, öğretmen davranışlarının duygusal ilişkilerde başarı düzeyi ile okulların ÖSS başarı ortaması arasında olumlu ilişki belirlenmiştir. Yıldız ve Sümer (2010) 6. 7. ve 8. sınıflara devam eden öğrencilerle gerçekleştirdikleri çalışmada, saldırgan davranışın anlamlı düzeyde yordayıcısı olarak okul iklimi algısını belirlemiştir. Başka bir çalışmada Doğan (2012), sınıf düzeyinin, ailedeki birey sayısının, gelir düzeyinin, anne-baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin okul iklimi algıları ile olumlu bir ilişkisinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aynı çalışmada "öğrenciler arası ilişkiler" boyutu açısından kız öğrenciler lehine cinsiyet açısından anlamlı fark belirlenmiştir. Taşkiran (2008) ise, meslek lisesi öğrencilerinin okul

iklimi algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Okul iklimi ile gerçekleştirdiği başka bir çalışmada Doğan (2011), okul ikliminin tüm alt boyutları ile öğrencilerin okul tahripçiliği puanları arasında olumsuz düzeyde ilişki belirlemiştir. Bayar ve Uçanok (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada, okulun gerçek ortamında zorbalığa karışmayan öğrencilerin yanı sıra sanal ortamda da zorba davranışlarda bulunmayan ortaokul ve lise öğrencilerinin olumlu okul iklim algısının her iki ortamda zorbalığa karışan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ulusal alanyazın incelendiğinde, lise öğrencilerinin okul iklimi algılarını demografik değişkenler açısından inceleyen sınırlı sayıda çalışmanın olduğu gözlenmiştir. Ancak okulların niteliksel gelişimlerini destekleyen eğitimsel müdahalelerin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi ve olumlu ergen gelişiminin desteklenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda, öğrencilerin okul iklimi algılarının belirlenmesinin önemli olduğu belirtilmektedir. Başka bir deyişle ergenlerin bakış açısı ile okulun ikliminin incelenmesi okuldaki değişkenleri, özellikleri, işleyişi anlamak ve okulu geliştirici çabalara temel oluşturmak açısından çok önemlidir. Genellikle uzmanların ve yetkililerin bakış açısıyla okulun tanımlanması gerçeğinin yanı sıra farklı eğitim düzeylerindeki öğrencilerin gözüyle yapılacak değerlendirmeler, okulların gereksinimlerini belirlemek ve sunulacak hizmetler açısından anlamlı görünmektedir. Dolayısıyla olumlu okul iklimi oluşturmaya yönelik yapılan çalışmalarda da öğrencilerin okul iklimi algılarının belirlenmesinin karar verici ve uygulayıcılara yönelik yol gösterici bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Eğitim-öğretim yaşantısı içerisinde sunulan öğrenci kişilik hizmetleri artık sadece öğrenci odaklı gerçekleştirilmemekte, ekolojik bakış açısı çerçevesinde öğrencinin okula ilişkin psikolojik, sosyal ve fiziki algısının yanı sıra aile-okul ilişkisini de kapsamaktadır. Bu kapsamda okul ikliminin belirlenmesinde temel etkenler olan demografik değişkenlerin ortaya konulmasının okullarda gerçekleştirilecek önleyici ve müdahale edici programlar açısından okul iklimi ile ilgili gerçekleştirilen ilgili tüm çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışma bulguları ile ilgili alanyazına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın okul iklimi çalışmalarında temel paydaşlar olan okul psikolojik danışmanların, öğretmen ve yöneticilerin olumlu okul iklimini oluşturmalarına ve yapacakları çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

Araştırmanın Problemi

“Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları il, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, okul seçimi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” araştırmanın problemidir. Bu probleme bağlı olarak şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Okul İklimi Ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen puanlara ilişkin betimsel istatistikler nelerdir?

2. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları il değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları annenin eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları babanın eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları okul seçimi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu başlık altında araştırma modeli, örneklem, veri toplama araçları ve veri analizi hakkında bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Lise öğrencilerinin okul iklimi algılarının demografik değişkenler açısından incelendiği bu çalışma betimsel araştırma kapsamındaki genel tarama modelindedir. Genel tarama modelinde araştırmaya konu olan birey, nesne veya olay, var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2007).

Evren ve Örneklem

Araştırma, Türkiye’de 2013-2014 öğretim döneminde farklı illerde öğrenim gören Anadolu lisesi öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, lise türlerinin çeşitliliği ve araştırma olanaklarının kısıtlılığı nedeniyle tüm lise türlerine ulaşamayacağı için daha yaygın bir okul türü olan ve heterojen (ayrışık) bir öğrenci grubuna sahip olan Anadolu liseleri öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Anadolu liselerinde okuyan 9., 10. ve 11. sınıf olmak üzere toplam 2,666,066 öğrenci oluşturmaktadır (MEB istatistikleri 2011-2012). Buna bağlı olarak araştırma örneklemi 12 ilde bulunan 48 farklı okuldan ve 250 şubeden olmak üzere toplamda 6094 (2859 erkek, 3235 kız) öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü hesaplanırken Türkiye’de ortaöğretime devam eden toplam öğrenci sayısını en iyi şekilde yansıtabilecek şekilde örneklem büyüklüğü hedeflenmiştir. Ulaşılan her bir şubede 20 ile 30 arasında öğrenci mevcudiyetine bağlı olarak toplam öğrenci sayısına ulaşılmıştır. Araştırma verileri toplandığından bu yana geçen zaman içinde okullarda yapılan değişimler daha çok programlar çerçevesindedir ve okulların iklimleri daha kalıcı niteliktedir. Bu nedenle bu tür verilerin okul sistemindeki değişiklikler

karşısında yenilenecek karşılaştırma yapılmasına kaynaklık edeceği ve yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin öğrenim gördüğü liselerin bulunduğu iller, Türkiye’de İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) düzeyinde tanımlanan 12 bölgeden (her bir bölgeye bir il denk gelmek üzere) seçkisiz olarak belirlenmiştir. Belirlenen illerden merkez ilçeler uygulama için seçilmiş ve her bir merkez ilçede o ilin tipik örneği olacak Anadolu liseleri belirlenmiştir.

Tipik örneği belirlemek amacıyla Anadolu lisesinin öncelikle bulunduğu ilde liseye giriş sınavındaki puanların başarı sıralaması göz önünde bulundurularak alt, orta ve üst gruplandırması gerçekleştirilmiştir. Her bir gruptan bir lise olmak üzere çalışmaya katılacak okullar belirlenmiştir. Bir diğer ölçüt olarak da okul ikliminin kavramsal temelini dayanarak yakın zamanda Anadolu lisesine dönüştürülmemiş okullar örneklem dışı bırakılmıştır. Veriler illerde tek bir Anadolu lisesinden değil, o ili daha iyi temsil edebilmesi amacıyla birden çok Anadolu lisesinden toplanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada amaçlı örnekleme (purposive sampling) yöntemlerinden olan tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde, çalışmada 2859 erkek (% 46.9) ve 3235 (% 53.1) kız öğrenci yer almaktadır. Öğrencilerin sınıf dağılımları incelendiğinde ise, 2181’i 9. (% 35.8), 1971’si 10. (% 32.3), 1942’si 11. sınıf (% 31.9) öğrencisidir. 12. sınıf öğrencilerinin örneklem dışında tutulmasının iki nedeni bulunmaktadır; bunlardan ilki 12. sınıf öğrencilerinin sınava hazırlık sürecinde olmaları nedeniyle yaşadıkları stresin okul iklimi algılarına etki edeceğinin düşünülmüş olmasıdır. İkincisi ise, yine sınava hazırlık süreci nedeniyle öğrencilerin büyük çoğunluğunun okula devam etmediklerinin belirlenmesidir.

Veri Toplama Araçları

Okul iklimi ölçeği (OIÖ)- lise formu. Özgün form Haynes, Emmons ve Comer (1994) tarafından geliştirilmiştir. Okul iklimi algısını ölçmeye yönelik geliştirilen ölçeğin özgün biçiminin altı alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar: Okuldaki kaynakların kullanımı ve okulun fiziksel yapısına yönelik alt boyutlar olan kaynakların kullanımı, okul binası ile ilişkisellik kapsamındaki öğrenciler arası ilişkiler, öğrenci-öğretmen ilişkisi ile düzen ve disiplin, anne-baba katılımı boyutlarıdır. Toplam 42 maddelik ölçekte maddeler (Örneğin, “Sınıftaki öğretmenler öğrencilerinin problemlerine yardım ederler.”) (1) *Kesinlikle katılıyorum*, (5) *Kesinlikle Katılmıyorum* şeklinde puanlanmaktadır. Özgün ölçekte alt ölçeklerin iç tutarlık (Cronbach Alfa) değerleri sırasıyla .62 ile .89 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlamasını Bugay, Aşkar, Tuna, Çelik-Örücü ve Çok (2015) gerçekleştirmişlerdir. Özgün ölçeğin geliştirilme sürecine koşut olarak gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında iç tutarlık ve ölçüt bağlantılı geçerlik katsayıları incelenmiştir. Güvenirlik kapsamında gerçekleştirilen analiz sonucunda toplam ölçeğin iç tutarlık katsayısının .91 olduğu belirlenmiştir. Özgün ölçeğe koşut olarak uyarlanan ölçeğin altı alt boyutu

bulunmaktadır. Alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları ise .67 ile .88 arasında değişmektedir. Alt faktörlere ilişkin iç tutarlık katsayıları, “Kaynak Kullanımı” için .67; “Düzen ve Disiplin” için .68; “Anne-Baba Katılımı” için .70; “Okul Binası” için .73; “Öğrenciler Arası İlişkiler” için .88; “Öğrenci-Öğretmen İlişkisi” için .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliğini hesaplamak için Çokboyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği ile Okul İklimi Ölçeği alt ölçekler arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İki ölçek toplam puanları ve ölçeklerin alt faktörleri arasında yüksek olumlu ilişki olduğu belirlenmiştir.

Kişisel bilgi formu (KBF): Katılımcılara ait demografik değişkenlerin elde edilmesi amacıyla ilgili olarak araştırmacılarca hazırlanan KBF kullanılmıştır.

İşlem

Araştırmaya başlamadan önce TED Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 03.09.2012 tarihli B.30.2.TED.0.12.00/0060 sayılı etik onayı ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nden yasal izin alınmıştır. Okulların Seviye Belirleme Sınavı sonuçları göz önüne alınarak veri toplanacak olan okullar, il ortalamasını yansıtacak şekilde belirlenmiştir. Ardından gönüllü öğrencilerle uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından sınıf ortamında gerçekleştirilen uygulamalar, yaklaşık olarak 35-40 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizini gerçekleştirmek amacıyla SPSS paket programı kullanarak öncelikle betimsel istatistikler, ardından tekyönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Normal dağılımı test etmek için Basıklık ve Çarpıklık değerleri incelenmiş ve değerlerin [-2,+2] arasında değiştiği yani normal dağılım varyansını sağladığı görülmüştür. Varyansların homojenliğini belirlemek amacıyla Levene’s testi kullanılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumlarda Post-Hoc tekniklerinden Games-Howell tekniği; varyansların homojen olduğu durumlarda ise Post-Hoc tekniklerinden Bonferroni çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bağımsız gruplar için ise t testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulgularında ilk olarak okul iklimi alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir. Ardından ANOVA ve t testi sonuçları sunulmuştur.

Okul İklimi ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Betimsel istatistikler çalışmada kullanılan ölçeklerin ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1

Ortalamalar ve Standart Sapmalar

Değişkenler	\bar{X}	Sx
Okul İklimi Ölçeği Lise Formu	137.97	23.733
Kaynak Kullanımı	16.60	4.228
Düzen ve Disiplin	19.57	4.418
Anne-Baba Katılımı	17.84	4.417
Okul Binası	24.37	5.435
Öğrenciler Arası İlişkiler	29.17	6.558
Öğrenci-Öğretmen İlişkisi	30.41	7.964

Tablo 1 incelendiğinde, Öğrenciler Arası İlişkiler alt ölçeğinin puan ortalamasının (29.17) en yüksek, Anne-Baba Katılımı alt ölçeğinin puan ortalamasının (17.84) en düşük olduğu görülmektedir.

Okul İkliminin İllere Göre ANOVA Sonuçları

Anadolu Lisesi öğrencilerinin illere göre okul iklimi puanları arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) öncesinde illere göre okul iklimi lise formu puan ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. İllere göre okul iklimi lise formu puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2

İllere Göre Okul İklimi Lise Formu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İller	N	\bar{X}	Sx
Adana	551	136.64	20.884
Ankara	491	137.26	23.573
Çanakkale	483	135.52	22.381
Erzurum	508	134.64	25.414
Eskişehir	478	137.68	22.178
Gaziantep	555	140.74	24.617
İstanbul	503	137.89	22.810
İzmir	488	138.25	23.854
Karabük	481	138.92	23.733
Malatya	482	135.77	26.473
Nevşehir	538	144.58	22.923
Trabzon	536	137.09	24.139
Toplam	6094	137.97	23.733

Tablo 2’de görüldüğü üzere illere göre lise öğrencilerinin okul iklimi ortalama puanlarına bakıldığında, ortalama puanın en yüksek olduğu il Nevşehir, en düşük olduğu il ise Erzurum’dur. Anadolu Lisesi öğrencilerinin illere göre okul iklimi arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

İllere Göre Okul İklimi Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	40794.352	11	3708.577	6.651	.000
Gruplarıçi	3391062.190	6082	557.557		
Toplam	3431856.542	6093			

Tablo 3'te görüldüğü üzere, illere göre okul iklimi algısındaki farkın anlamlı olup olmadığını görmek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonucunda, fark $p < .05$ seviyesinde, anlamlıdır ($F(11, 6082) = 6.651, p = .000$). Levene's testiyle, varyansların homojen olmadığı ($L = 4.319; p < .05$) görülmüştür. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre Nevşehir ($\bar{X} = 144.58$) ilinin okul iklimi puanları Adana ($\bar{X} = 136.64$), Ankara ($\bar{X} = 137.26$), Çanakkale ($\bar{X} = 135.52$), Erzurum ($\bar{X} = 134.64$), Eskişehir ($\bar{X} = 137.68$), İstanbul ($\bar{X} = 137.89$), İzmir ($\bar{X} = 138.25$), Karabük ($\bar{X} = 138.92$), Malatya ($\bar{X} = 135.77$) ve Trabzon'dan ($\bar{X} = 137.09$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca Gaziantep'in ($\bar{X} = 140.74$) okul iklimi puan ortalaması Erzurum ($\bar{X} = 134.64$) ve Çanakkale'den ($\bar{X} = 135.52$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum iller düzeyinde bakıldığında lise öğrencilerinin okul iklim algılarının farklılaştığını göstermektedir.

Okul İkliminin Cinsiyet Açısından t Testi Analizi Sonuçları

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Cinsiyet Değişkenine Göre Okul İklimi Puanları Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Kadın	3235	140.68	23.68	9.53	.000
Erkek	2859	134.91	23.42		

Tablo 4'te görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin OİÖ- Lise Formu puanlarının cinsiyet değişkeni açısından grupların aritmetik ortalamaları kız öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama ($\bar{X} = 140.68$) puanı, erkek öğrencilerden ($\bar{X} = 134.91$) yüksek olmak üzere fark anlamlı olarak belirlenmiştir ($t(6092) = 9.530, p < .05$).

Okul İkliminin Yaş Göre ANOVA Sonuçları

Öğrencilerin yaş düzeyi açısından OİÖ- Lise Formu puanları arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) öncesinde

yaş değişkenine göre okul iklimi lise formu puan ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Yaş değişkeninin ortalama ve standart sapmaları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Yaşa Göre Okul İklimi Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş	N	\bar{X}	Sx
13	8	140.00	23.827
14	707	148.02	22.647
15	2165	143.06	23.558
16	2116	134.07	22.679
17	1037	129.27	21.859
18	61	124.41	23.264
Toplam	6094	137.97	23.733

Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşa göre okul iklimi arasındaki farkı görmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Yaş Değişkenine Göre Okul İklimi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	249432.699	5	49886.540	95.433	.000
Gruplar İçi	3182423.843	6088	522.737		
Toplam	3431856.542	6093			

Tablo 6'da görüldüğü gibi yaş değişkeni açısından, fark $p < .05$ düzeyinde, anlamlıdır ($F(5, 6088) = 95.433$, $p = .000$). Grupların varyanslarının homojenliği testine bağlı olarak, varyansların homojen olduğu ($L = 1.436$; $p > .05$) belirlenmiştir. Bu sonuca uygun olarak Post- Hoc tekniklerinden Bonferroni çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Testin sonuçları aşağıdaki Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Okul İkliminin Yaşa Göre Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

(I) Yaş	(J) Yaş	Mean Difference (I-J)	Standart Hata	p
13	14	-8.017	8.129	1.000
	15	-3.057	8.098	1.000
	16	5.932	8.099	1.000
	17	10.734	8.115	1.000
	18	15.590	8.597	1.000

(devam ediyor)

Tablo 7 (devam)

(I) Yaş	(J) Yaş	Mean Difference (I-J)	Standart Hata	p
14	13	8.017	8.129	1.000
	15	4.959	.990	.000
	16	13.949	.993	.000
	17	18.751	1.115	.000
	18	23.607	3.051	.000
15	13	3.057	8.098	1.000
	14	-4.959	.990	.000
	16	8.990	.699	.000
	17	13.791	.863	.000
	18	18.648	2.968	.000
16	13	-5.932	8.099	1.000
	14	-13.949	.993	.000
	15	-8.990	.699	.000
	17	4.802	.867	.000
	18	9.658	2.969	.017
17	13	-10.734	8.115	1.000
	14	-18.751	1.115	.000
	15	-13.791	.863	.000
	16	-4.802	.867	.000
	18	4.856	3.012	1.000
18	13	-15.590	8.597	1.000
	14	-23.607	3.051	.000
	15	-18.648	2.968	.000
	16	-9.658	2.969	.017
	17	-4.856	3.012	1.000

Tablo 7’de görüldüğü üzere farkın kaynağını belirlemek için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre 13 yaş ile hiçbir yaş grubu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. 14 yaş grubu öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı ($\bar{X} = 148.02$), 15 ($\bar{X} = 143.06$), 16 ($\bar{X} = 134.07$), 17 ($\bar{X} = 129.27$), 18 ($\bar{X} = 124.41$) yaş grubu öğrencilerin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde yüksektir. 15 ($\bar{X} = 143.06$) yaş grubu öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı 16 ($\bar{X} = 134.07$), 17 ($\bar{X} = 129.27$), ve 18 ($\bar{X} = 124.41$) yaş grubu öğrencilerin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde yüksektir. 16 ($\bar{X} = 134.07$) yaş grubu öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı 17 ($\bar{X} = 129.27$) yaş grubu öğrencilerin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde yüksektir. 17 ($\bar{X} = 129.27$) yaş grubu öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı 18 ($\bar{X} = 124.41$) yaş grubu öğrencilerinin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde yüksektir. Bu durum yaş düzeyinde bakıldığında lise öğrencilerinin okul iklim algılarının farklılaştığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle 14 yaş ve üstünde yaş artışı ile birlikte okul iklimi puanlarının düştüğü belirlenmiştir.

Okul İkliminin Sınıf Değişkeni Açısından ANOVA Sonuçları

Sınıf düzeyine göre puan farkını orataya koymak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sınıf düzeyine göre OİÖ- Lise Formu puanı arasındaki farkı görmek amacıyla öncelikle ortalamalar ve standart sapmalar belirlenmiştir. Tablo 8’de sınıf düzeylerine göre okul iklimi puan ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 8

Sınıf Düzeylerine Göre Okul İklimi Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Sx
9	2181	145.65	23.626
10	1971	136.30	23.079
11	1942	131.05	21.988
Toplam	6094	137.97	23.733

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre Okul İklimi Ölçeği puanı arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Sınıf Değişkenine Göre Okul İklimi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	227306.948	2	113653.474	216.025	.000
Gruplar İçi	3204549.594	6091	526.112		
Toplam	3431856.542	6093			

Tablo 9’da görüldüğü gibi ANOVA testi sonucunda sınıf değişkeni açısından anlamlı fark belirlenmiştir ($F(2, 6091) = 216.025, p < .05$). Varyansların homojen olmamasına ($L = 3.329; p < .05$) bağlı olarak farkın kaynağını belirlemek için yapılan Games-Howell çoklu karşılaştırma testi sonucunda 9. sınıf öğrencilerinin Okul İklimi Ölçeği ortalaması ($\bar{X} = 145.65$), 10. ($\bar{X} = 136.30$) sınıf ve 11. ($\bar{X} = 131.05$) sınıf öğrencilerinin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. 10. sınıf öğrencilerinin Okul İklimi Ölçeği ortalaması ($\bar{X} = 136.30$) 11. sınıf öğrencilerinin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanlarından ($\bar{X} = 131.05$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum sınıf düzeyi arttıkça okul iklimi algısının düştüğünü göstermektedir.

Baba Eğitim Düzeyine Göre Okul İkliminin ANOVA Sonuçları

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre OİÖ- Lise Formu puanı arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA öncesinde

babanın eğitim düzeylerine göre OİÖ-Lise Formu puan ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Baba Eğitim Düzeyi Açısından Okul İklimi Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Babanın Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Sx
Okur-Yazar Değil	10	141.40	19.080
Okur Yazar	47	137.28	27.405
İlkokul	902	139.93	24.145
Ortaokul	848	140.12	22.847
Lise	1999	138.65	23.610
Üniversite	2288	135.82	23.785
Toplam	6094	137.97	23.733

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre Okul İklimi Ölçeği puanı arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

Baba Eğitimi Okul İklimi Puanları Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	19028.148	5	3805.630	6.789	.000
Gruplar İçi	3412828.394	6088	560.583		
Toplam	3431856.542	6093			

Tablo 11'de görüldüğü gibi ANOVA sonuçlarına göre baba eğitim düzeyi açısından fark anlamlıdır ($F(5, 6088) = 6.789, p < .05$). Varyans homojenliğine ($L = .783; p > .05$) bağlı olarak gerçekleştirilen Bonferroni testi sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Okul İkliminin Baba Eğitim Durumuna Göre Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

(I)Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Mean Difference (I-J)	Standart Hata	p
Okur-Yazar Değil	Okur Yazar	4.117	8.245	1.000
	İlkokul	1.466	7.529	1.000
	Ortaokul	1.283	7.531	1.000
	Lise	2.754	7.506	1.000
	Üniversite	5.581	7.504	1.000

(devam ediyor)

Tablo 12 (devam)

(I)Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Mean Difference (I-J)	Standart Hata	p
Okur Yazar	İlkokul	-2.651	3.542	1.000
	Ortaokul	-2.834	3.548	1.000
	Lise	-1.363	3.494	1.000
	Üniversite	1.464	3.489	1.000
İlkokul	Ortaokul	-.183	1.132	1.000
	Lise	1.288	.950	1.000
	Üniversite	4.115	.931	.000
Ortaokul	Lise	1.471	.970	1.000
	Üniversite	4.298	.952	.000
Lise	Üniversite	2.827	.725	.001

*p< .05/6= .008.

Tablo 12’de görüldüğü üzere Post-Hoc Bonferroni testi sonucun göre babası üniversite mezunu olan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı ($\bar{X} = 135.82$) babası ilkökul mezunu ($\bar{X} = 139.93$), ortaokul mezunu ($\bar{X} = 140.12$) ve lise mezunu ($\bar{X} = 138.65$) olan öğrencilerin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde düşüktür.

Anne Eğitim Düzeyine Göre Okul İkliminin ANOVA Sonuçları

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre OİÖ- Lise Formu puanı arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA öncesinde annenin eğitim düzeylerine göre OİÖ-Lise Formu puan ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Sonuçlar Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13

Anne Eğitim Düzeyi Açısından Okul İklimi Ölçeği Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Annenin Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Sx
Okur-Yazar Değil	114	141.41	25.956
Okur Yazar	110	138.49	23.209
İlkokul	1702	140.49	23.647
Ortaokul	1201	139.07	23.867
Lise	1726	137.48	23.260
Üniversite	1241	133.79	23.645
Toplam	6094	137.97	23.733

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre Okul İklimi Ölçeği puanı arasındaki farkı görmek amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14

Anne Eğitimi Okul İklimi Puanları Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	35676.913	5	7135.383	12.791	.000
Gruplar İçi	3396179.629	6088	557.848		
Toplam	3431856.542	6093			

Tablo 14’te görüldüğü gibi gerçekleştirilen ANOVA sonucuna göre anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark belirlenmiştir ($F(5, 6088) = 12.791, p < .05$). Grupların varyanslarının homojen olduğu ($L = .683; p > .05$) belirlenmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Bonferroni çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15

Okul İkliminin Annenin Eğitim Durumuna Göre Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Mean Difference (I-J)	Standart Hata	p
Okur-Yazar Değil	Okur Yazar	2.918	3.157	1.000
	İlkokul	0.922	2.285	1.000
	Ortaokul	2.334	2.315	1.000
	Lise	3.933	2.284	1.000
Okur Yazar	Üniversite	7.614	2.311	.015
	İlkokul	-1.995	2.324	1.000
	Ortaokul	-0.584	2.353	1.000
	Lise	1.015	2.323	1.000
İlkokul	Üniversite	4.696	2.350	.685
	Ortaokul	1.412	0.890	1.000
	Lise	3.011	0.807	.003
Ortaokul	Üniversite	6.692	0.882	.000
	Lise	1.599	0.888	1.000
Lise	Üniversite	5.280	0.956	.000
	Üniversite	3.681	0.879	.000*

* $p < .05/6 = .008$.

Tablo 15’te görüldüğü gibi Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı ($\bar{X} = 133.79$) annesi ilkokul mezunu ($\bar{X} = 140.49$), ortaokul mezunu ($\bar{X} = 139.07$) ve lise mezunu ($\bar{X} = 137.48$) öğrencilerin ortalama Okul İklimi Ölçeği puanından anlamlı düzeyde düşüktür. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanı ($\bar{X} = 137.48$) annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği ortalama puanlarından ($\bar{X} = 140.49$) anlamlı düzeyde düşüktür.

Okul İkliminin Okul Seçimine Göre t Testi Sonucu

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul İklimi Ölçeği puanlarının öğrencinin okul seçimi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucu Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16

Okul İklimi Ölçeği Puanlarının Öğrencinin Okul Seçimi Değişkeni Açısından Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Okul Seçimi	N	\bar{X}	S	t	p
Okul İsteyerek Seçilmiş	4931	141.08	22.788	21.829	.000
Okul İstemeyerek Seçilmiş	1163	124.81	23.150		

Tablo 16'da görüldüğü gibi örnekleme oluşturan lise öğrencilerinin OİÖ- Lise Formu puanlarının öğrencinin okul seçimi değişkenine göre gerçekleştirilen t testi sonucuna göre fark anlamlıdır ($t(6092) = 21.829$, $p < .05$). Başka bir ifadeyle okulunu isteyerek seçen öğrencinin okul iklimi algısının, istemeyerek seçen öğrenciye göre olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma okul iklimi algısının lise öğrencisi penceresinden geniş ölçekte incelendiği ilk çalışmalardan biri olarak düşünülmektedir. Bulgular sonucunda, illere göre okul iklimi algısının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgu bölgesel temelli kültürel özellikler ile okul iklimi algısının ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çalışma bulguları farklı bölgelerdeki kültürel farkları ortaya koyabilecek yapıda değildir. Bununla birlikte o ildeki lise öğrencilerinin okul iklimi algısını bilmenin, il düzeyinde nitel bulgularla da desteklenebilecek derinlemesine çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle alanyazında okul iklimi ve iller değişkeninin birlikte ele alındığı bir çalışma bulunmaması nedeniyle, bu bulgunun iller düzeyinde gerçekleştirilebilecek çalışmalar için etkili olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer değişken olan cinsiyete göre ise kız öğrencilerin okul iklimi algıları erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kısacası kız öğrenciler, okul iklimini erkek öğrencilerden daha olumlu algılamaktadır. Alanyazında da benzer olarak erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre okul iklimini daha olumsuz algıladıkları bulgusu, farklı yaş gruplarındaki örneklemelerin kullanıldığı çeşitli çalışmalarda da elde edilmiştir (Mitchell, Bradshaw ve Leaf, 2010; Koth ve diğ., 2008; Verkuyten ve Thijs, 2002). Yates (2003), kız öğrencilerinin okul iklimi algılarının daha olumlu olduğunu, bu durumun kız öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerindeki bağlılık ve doyum (tatmin) duygularının erkek öğrencilere göre daha fazla olmasıyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Diğer araştırma bulgularıyla da desteklenen bu bulgunun, erkek öğrencilerin okullarda daha fazla şiddet benzeri olumsuz davranışlarla karşılaşmaları nedeniyle elde edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ele alınan diğer değişkenler sınıf ve yaş değişkenleridir. Sınıf ve yaş değişkenleri koşut değişkenler olmasına rağmen bu değişkenlerin birlikte ele alınmasının iki nedeni vardır. İlki, öğrencilerin okula başlangıç yaşlarının farklı olabileceği olasılığı, eğitim öğretim süreçlerinde yıl kaybı olasılığı ve öğrencilerin yaşlarını daha büyük gösterme eğilimi gibi nedenlerdir. Bir diğeri ise örneklemin yaş aralığının genişliğidir. Sınıf düzeyi açısından üç sınıf düzeyi karşılaştırılmış ancak yaş örnekleminde 13-18 yaş arasındaki öğrenciler çalışmaya katılmıştır. Bu nedenlerle iki değişkenin ayrı ele alınması yoluna gidilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf düzeyi ile okul iklimi algısı arasında anlamlı düzeyde olumsuz bir ilişki saptanmıştır. Bu bulguya paralel olarak 14 yaş grubu öğrencilerinin okul iklimi algıları, 15, 16, 17 ve 18 yaş grubu öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Kısacası sınıf düzeyine paralel olarak öğrencinin yaşı arttıkça okul iklimi algısında düşüş olduğu görülmektedir. Okul iklimi algısının yaş ve sınıf düzeyi arttıkça düşme eğilimi gösterdiği bulgusu alanyazındaki farklı çalışmalarla da desteklenmektedir. Örneğin Way, Reddy ve Rhodes'in (2007) 1451 öğrenciyle 6. sınıftan 8. sınıfa kadar sürdürdükleri çalışmalarında, algılanan okul ikliminin üç yıl içinde öğrencilerin yaşlarındaki ve sınıf düzeylerindeki artışla birlikte düşme eğilimi gösterdiği bulunmuştur. Buna ek olarak, Wang ve Dishion (2012), Way ve arkadaşlarının çalışmasına benzer bir şekilde 6. sınıftan 8. sınıfa kadar izledikleri 1030 öğrenciyle gerçekleştirdikleri boylamsal çalışmada, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin okul iklimi algıları arasında olumsuz yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Türkiye'de Doğan (2012) tarafından yapılan araştırma bulguları da sınıf düzeyi ile okul iklimi algısı arasında olumsuz düzeyde ilişki göstermektedir. Bu bulgular, öğrencilerin sınıf ve yaş düzeyi ile birlikte ergenlik döneminin özelliklerini göstermeleri ile koşut olabileceğini düşündürmektedir. Başka bir ifadeyle ergenlik dönemi açısından önemli bir dönem olan lise döneminde, öğrencilerin yaşlarının artmasıyla birlikte ergenlik dönemi özelliklerini daha yoğun yaşamaları nedeniyle de olumlu okul iklimi algılarında düşüş olabileceği düşünülmektedir. Diğer bir etken olarak sınıf düzeyi ile birlikte öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğrenciler arası ilişki faktörlerinin olumlu okul iklimi algısı ile olumsuz yönde anlamlı ilişki göstermesi olarak belirtilmektedir (Doğan, 2012). Dolayısıyla sınıf düzeyine bağlı olarak artan olumsuz öğretmen-öğrenci ilişkisinin, öğrenciler arası ilişkilerin olumlu okul iklimi algısını da etkilediği düşünülmektedir.

Bir diğer değişken olan anne baba eğitimi ile ilgili olarak anne babası üniversite mezunu olan Anadolu lisesi öğrencilerinin okul iklimi algılarının anne babası diğer eğitim düzeylerinden mezun olanlara göre anlamlı düzeyde düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Christenson (2004), aile ve okul ortaklığının önemini eğitimsel süreci desteklemek için önemli noktalardan biri olarak belirtilmektedir. Okul ikliminde önemli paydaşlardan biri olan aile yapısını anlamının ise ekolojik bakış açısı açısından önemli bir yeri bulunmaktadır (Bronfenbrenner, 1979b). Bu nedenle öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeyini anlamının, öğrencinin okul iklimi algılarını anlamak için önemli veri olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu Doğan (2012) tarafından yapılan araştırma bulguları ile benzerlik göstermemektedir. Benzer şekilde Thapa, Cohen, Guffe ve Higgins-D'Alessandro (2013) tarafından Amerika K-12

okullarında okul iklimi ile ilgili yapılan çalışma sonuçları ile de benzer değildir. Ulusal Okul İklimi Merkezindeki alanyazın verileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, aile sosyo-ekonomik düzeyi ve anne-babanın eğitim düzeyi ile öğrencinin okul iklimi algısı arasında olumlu ilişki olduğunu vurgulamışlardır. Bunun nedeni olarak okul güvenliği etkeninin aracı olduğunu ifade etmişlerdir. Yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin daha güvenli ve iyi okullara gittiğini ifade etmektedirler. Dolayısıyla bu okullarda kendilerini güvende hisseden öğrencilerin olumlu okul iklimi algısına sahip olduklarını belirtmektedirler. Gerçekleştirilen bu çalışmada ise alanyazından farklı bulgulara ulaşılmıştır. Okul iklimini olumsuz algılayan öğrencilerin anne-babalarının eğitim düzeylerinin olumlu algılayan öğrencilere göre yüksek bulunması ile ilgili açıklamalardan biri eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin okul ortamına yönelik sahip olunan farkındalığın artması, buna bağlı olarak da beklentilerin de arttığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğrencinin anne-babasından edindiği bu farkındalık ile, okul ortamını daha eleştirel değerlendirmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer olası açıklama ise, daha geleneksel roller içinde büyütüldükleri için anne-babası düşük sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin okul ortamını idealleştirmeleri ve geleceklerini oluşturacakları tek seçenek olarak algılamalarıyla ilişkindirmeleri yönündedir. Başka bir deyişle bu öğrencilerin buldukları okullarda, okul ikliminin temel öğeleri olan öğretmen-öğrenci-yönetici ilişkilerini daha olumlu algılayabilecekleri düşünülmektedir. Bununla birlikte anne-baba eğitim düzeyi düşük öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerine uygun olarak okulu “geleceklerini kurtarmak için tek yol” olarak görüyor olma olasılıkları akla gelmektedir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin okul seçimi durumuna göre okul iklimi algılarına bakıldığında ise, okulunu isteyerek seçen öğrencilerin okul iklimi algıları okulunu istemeyerek seçen öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Bu çalışmada bulunan bulguları tam olarak desteklemese de Lauren (2009), lise düzeyinde okul seçimini kendisi yapan öğrencilerin liseden mezun olma oranlarının bu seçimi yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Olumlu okul iklimi algısının liseden mezun olma durumu ile olumlu bir ilişkisinin olduğu bilinmektedir (Stearns, Moller, Blau ve Potochnick, 2007). Bu duruma paralel olarak okuduğu okula kendi tercihi ile gelmiş öğrencilerin okullarına yönelik olumlu düzeyde bir algı oluşturdukları söylenebilir.

Araştırma bulgularından yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir:

Araştırma verileri toplandığından bu yana geçen zaman içinde okullarda yapılan değişimler daha çok programlar çerçevesindedir ve okulların iklimleri kuramsal temelin de işaret ettiği gibi daha kalıcı niteliktedir. Bununla birlikte verilerin okul sistemdeki değişiklikler karşısında yeniden ele alınmasında yarar vardır.

Türkiye’de okul ikliminin öğrenci algısı ve demografik değişkenler açısından incelendiği sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Demografik değişkenlerle riskli davranışlar, okul terki, saldırganlık/şiddet, davranışsal problemler benlik saygısı,

okula bağlanma ve öğrenci yaşam doyumu gibi psikolojik değişkenlerle birlikte farklı değişkenleri de ele alan araştırmalar yapılabilir.

Eğitim sisteminin başarı odaklı olması, akademik başarı ve okul iklimi ilişkisinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda öğrencinin akademik başarısı ile okul iklimi ilişkisi yapılacak araştırmalarla desteklenebilir. Okul iklimi ile ilgili alanyazında Türkiye’de boylamsal bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda pilot çalışmalarla okulların sürece bağlı okul iklimleri ve öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri değerlendirilebilir.

Olumlu okul ikliminde yaş ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıkların oluşması, ergenlerin gelişimsel özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ergenlerin gelişimsel özellikleriyle ilgili farkındalık oluşturmaya yönelik hazırlanacak programların okul iklimini olumlu anlamda etkileyebileceği düşünülmektedir.

Öğrencinin sahip olduğu demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey gibi) göre öğrencilerin okul iklimi algısının farklılaştığı yapılan bu çalışma ile de ortaya konmaktadır. Bu bağlamda olumsuz okul iklimi ile ilgili risk faktörleri (Örneğin; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre olumsuz okul iklimine sahip olması, sınıf ve yaş düzeyi arttıkça olumlu okul iklimi algısındaki düşüş gibi) göz önünde bulundurularak yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve okul personelini de kapsayacak şekilde bir ders yılı boyunca uygulanabilecek önleyici çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Çalışma bulguları, farklı bölgelerdeki kültürel farkların niteliğini ortaya koyabilecek derinlikte değildir. Betimsel bir çalışma olması nedeniyle ortaya çıkan farkların nitel çalışmalarla desteklenip derinlemesine sonuçlar elde edilebilir.

Okulun “kişiliği” olarak belirtilen okul ikliminin oluşumu, süreç odaklı ve değişebilir niteliktedir. Örneğin bölgesel bağlamda, anne-baba eğitim düzeyine göre her okulun okul iklimi değişiklik göstermektedir. Bu nedenle her okul, kendi okul iklimini oluştururken bu etkenleri göz önünde bulundurması ve gerçekleştirilecek ölçümlerle okul bazında okul iklimi hafızasının oluşturulması önerilmektedir. Bu ölçümlerin öğretmen ve yöneticiler ile okul psikolojik danışmanları tarafından gerçekleştirilecek çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bayar, Y., and Uçanok, Z. (2012). School social climate and generalized peer perception in traditional and cyberbullying status. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2352- 2358.
- Bugay, A., Aşkar, P., Tuna, M. E. Çelik-Örücü, M. ve Çok, F. (2015). Okul iklimi ölçeği lise formunun Türkçe psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 14(1), 311-322.

- Brand, S., Felner, R., Shim, M., Seitsinger, A., and Dumas, T. (2003). Middle school improvement and reform: development and validation of a school level assessment of climate, cultural pluralism and school safety. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 570-588.
- Bronfenbrenner, U. (1979a). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. London: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979b). Contexts of child rearing: Problems and prospects *American Psychologist*, 34, 844-850.
- Bryk, A. S., Lee, V. E., and Holland, P. B. (1993). *Catholic schools and the common good*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cohen, J., McCabe, L., Michelli, N. M., and Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *Teachers College Record*, 111, 180-193.
- Comer, J. P., and Emmons, C. (2006). The research program of the Yale Child Study Center school development program. *The Journal of Negro Education*, 75(3), 353-372.
- Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33(1), 83-104.
- Çalık, T., Özbay, Y., Özer, A., Kurt, T. ve Kandemir, M. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin zorbalık statülerinin okul iklimi, psikososyal davranışlar, temel ihtiyaçlar ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(60), 555- 576.
- Doğan, S. (2011). Genel lise öğrencilerinin algılarına göre okul tahripçiliği ile okul iklimi arasındaki ilişki. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 36(385), 24-31.
- Doğan, S. (2012). Lise öğrencilerinin okul iklimi algıları. *Journal of Social Sciences*, 5(10), 55-92.
- Emmons, C. L. (1993). *School development in an inner city: An analysis of factors selected from Comer's program using latent variable structural equations modeling* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Connecticut, Storrs.
- Epstein, J. L., and McPartland, J. M. (1976). The concept and measurement of the quality of school life. *American Educational Research Journal*, 13(1), 15-30.
- Felner, R.D., Brand, S., DuBois, D.L., Adan, A., Mulhall, P., and Evans, E.G. (1995). Socioeconomic disadvantage, proximal environmental experiences, and socioemotional and academic adjustment in early adolescence: Investigation of a mediated effects model. *Child Development*, 66(3), 774-792.

- Freiberg, H. J. (1998). Measuring school climate: Let me count the ways. *Educational Leadership*, 56(1), 22-26.
- Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: scale development and educational correlates. *Psychological in the Schools*, 30(1), 79-90.
- Haynes, N. M., Emmons, C. L., and Ben-Avie, M. (2001). School climate surveys: Revised Manual. New Haven, CT: Yale Child Development Center, School Development Program.
- Haynes, N. M., Emmons, C. L., and Comer, J. P. (1994). School climate surveys. New Haven, CT: Yale Child Development Center.
- Johnson, W. L., Johnson, A. M., and Zimmerman, K. (1996). Assessing school climate priorities: A Texas study. *The Clearing House*, 70(2), 64-66.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koth, C. W., Bradshaw, C. P., and Leaf, P. J. (2008). A multilevel study of predictors of student perceptions of school climate: The effect of classroom-level factors. *Journal of Educational Psychology*, 100(1), 96-104.
- Kuperminc, G. P., Leadbeater, B. J., and Blatt, S. J. (2001). School social climate and individual differences in vulnerability to psychopathology among middle school students. *Journal of School Psychology*, 39, 141– 159.
- Lauen, D. L. (2009). To choose or not to choose: High school choice and graduation in Chicago. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 31(3), 179-199.
- Lee, V. E., and Smith, J. B. (1997). High school size: Which works best, and for whom? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 19(3), 205-227.
- McNeely, C. A., Nonnemaker, J. M., and Blum, R. W. (2002). Promoting school connectedness: evidence from the national longitudinal study of adolescent health. *Journal of School Health*, 7(4), 138-146.
- Mitchell, M. M., Bradshaw, C. P., and Leaf, P. J. (2010). Student and teacher perceptions of school climate: A multilevel exploration of patterns of discrepancy. *Journal of School Health*, 80(6), 271-279.
- Nassar-McMillan, S. C., Karvonen, M., Perez, T. R., and Abrams, L. P. (2009). Identity development and school climate: The Role of the School Counselor. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 48(2), 195-214.
- Raudenbush, S.W., Rowan, B., and Kang, S.J. (1991). A multilevel, multivariate model for studying school climate with estimation via the EM algorithm and application to U.S. highschool.

- Roeser, R.W., Midgley, C., and Urdan, T. C. (1996). Perceptions of the school psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: the mediating role of goals and belonging. *Journal of Educational Psychology*, 88(3), 408-422.
- Roeser, R. W., and Eccles, J. S.(1998). Adolescents' perceptions of middle school: relation to longitudinal changes in academic and psychological adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, 8(1), 123-158.
- Rumberger, R.W. (1995). Dropping out of middle school: The influence of race, sex and family background. *American Educational Research Journal*, 20, 199-220.
- Stearns, E., Moller, S., Blau, J., and Potochnick, S. (2007). Staying back and dropping out: The relationship between grade retention and school dropout. *Sociology of Education*, 80(3), 210-240.
- Taşkıran, A. (2008). *Meslek lisesi öğrencilerinin okul iklimi alguları ile mesleki olgunluk düzeylerindeki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir (Tez No.217564).
- Taylor, D. L., and Tashakkori, A. (1995). Decision participation and school climate as predictors of job satisfaction and teachers' sense of efficacy. *Journal of Experimental Education*, 63(3), 217-230.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2019). 2011-2012 Milli Eğitim örgün eğitim istatistikleri (Yayın No. 1300-0993). Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2011_2012.pdf adresinden edinilmiştir.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., and Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357-385.
- Topal, Ö. S. (2001). *Okul ikliminin okulların ÖSS başarıları ile ilişkisi -Eskisehir il merkezi devlet liseleri örneği-*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir (Tez No. 108917).
- Verkuyten, M., and Thijs, J. (2002). School satisfaction of elementary school children: The role of performance, peer relations, ethnicity and gender. *Social Indicators Research*, 59, 203-228.
- Wang, M. T., and Dishion, T. J. (2012). The trajectories of adolescents' perceptions of school climate, deviant peer affiliation, and behavioral problems during the middle school years. *Journal of Research on Adolescence*, 22(1), 40-53.
- Way, N., Reddy, R., and Rhodes, J. (2007). Students' perceptions of school climate during the middle school years: Associations with trajectories of psychological and behavioral adjustment. *American Journal of Community Psychology*, 40(3-4), 194-213.

- Yates, S. M. (2003). *Gender differences in perceptions of school climate: A longitudinal study of school reform*. Proceedings of the New Zealand Association for Research in Education/Australian Association for Research in Education Joint Conference, Auckland, New Zealand.
- Yıldız, E. Ç. ve Sümer, Z. H. (2010). Saldırgan davranışlarını yordamada çevresel risk, çevresel güvenlik ve okul iklimi algısı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 161-173.
- Zullig, K. J., Koopman, T. M., Patton, J.M., and Ubbes, V.A. (2010). School Climate: Historical Review, instrument development, and school assessment. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 28 (2), 139-152.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma, dergimize 01.01.2020 tarihinden önce gönderildiği için etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır.

Investigation of School Climate Perceptions of High School Students¹

ARTICLE TYPE	Received Date	Accepted Date	Published Date
Research Article	04.01.2019	06.09.2019	07.08.2020

Ash Bugay Sökmez ²

Middle East Technical University Northern Cyprus Campus

Figen Çok ³

Baskent University

Dilek Avcı ⁴

Hacettepe University

Abstract

The aim of this study was to investigate the school climate perception of high school students according to demographic variables. Total 6094 (2859 boys and 3235 girls) high school students from 12 different provinces participated in the study. For data collection School climate scale and personal information form were used. Analysis of Variances (ANOVA) and t-test were used to test the difference of school climate perceptions of high school students (provinces, gender, age, grade, education level of mother and father and school preference). Findings indicated that school climate perception showed significant difference by gender and grade; girls perceptions were found more positive than boys', similarly younger student's (9th graders) school climate perceptions were found more positive than that of 10th and 11th graders. Students whose mothers and fathers were university graduates were found having significantly greater negative school climate perceptions than students whose mothers and fathers were elementary, secondary and high school graduates. Those students who voluntarily had chosen their schools were found having more positive school climate perceptions than students who had not voluntarily chosen their schools. These findings were discussed and interpreted in the light of literature.

Keywords: Demographic variables, high school students, school climate.

¹This study is part of the project number 112K596 supported by *Tübitak 1001*, which was executed by Assoc. Prof. Dr. Asli Bugay Sökmez.

²*Corresponding Author*: Assoc. Prof. Dr., Guidance and Psychological Counseling Program E-mail: abugay@metu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5832-9042>

³Prof. Dr., Faculty of Educational Science, Department of Educational Sciences, Guidance and Psychological Counseling Program, E-mail: figencok@baskent.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2406-1345>

⁴Dr., Faculty of Educational Science, Department of Educational Sciences, Psychological Counseling and Guidance Program, E-mail: dilekavci@hacettepe.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4937-6597>

Purpose and Significance

School climate is defined as the qualities of their relationships between students and adults (teachers, parents and school personal) (Emmons, 1993). Studying the most important part of school; “students” perception of school climate is very important. Research, on the other hand, indicate that demographic characteristics are important in the perception of school climate as different groups have different school experiences (McNeely, Nonnemaker and Blum, 2002). For example, a study by Koth, Bradshaw and Leaf (2008), on 2468 students from 37 state schools, showed that perceived school climate was highly explained by individual characteristics such as race and gender rather than characteristics based on classroom and school. According to this study, boys and minority students reported less positive views for the school climate as compared to other students. This study aims to investigate high school students’ school climate perceptions by demographic variables (provinces, grades, gender parental educational level and school selection) from the perspective of high school students. In this framework, the problem of the research is formulated as follows: Do school climate perceptions of Anatolian high school students significantly differ by demographic variables (county, gender, age, class level, education of mother, education of father, school choice)?

Method

The sample of the study consisted of 6094 (2859 boys and 3235 girls) high school students across 12 cities in Turkey based on the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS). Participants were between the ages of 14 and 17 ($M=15.59$, $SD=.91$). 2181 participants were in the ninth grade, 1971 were in the tenth grade and 1942 were in the eleventh grade. Regarding the mother education level, 114 students whose mothers are illiterate, 110 students whose mothers are literate, 1702 students whose mothers are elementary graduates, 1201 students whose mothers are middle graduates, 1726 students whose mothers are high school graduates, 1241 students whose mothers are university graduates. Considering the father education level, 10 students whose fathers are illiterate, 47 students whose fathers are literate, 902 students whose fathers are elementary graduates, 848 students whose fathers are middle graduates, 1999 students whose fathers are high school graduates, 2288 students whose fathers are university graduates. 4931 students voluntarily had chosen their schools and 1163 students had not voluntarily chosen their schools. According to repeating the class, 76 students repeated their class, 6018 and students didn’t repeat. Examination of the income and educational level of the participants showed that the participants were mostly from middle to upper- middle class families. The sampling procedure is convenient sampling. School Climate Questionnaire High School Form (SCQ) and Demographic Information Questionnaire were used. The reliability of School Climate Questionnaire High School Form (SCQ) in the current study was .91. Demographic information was requested regarding participants’ age, gender and educational level of their parents.

Results

Results show that; The mean of School Climate Questionnaire was 137.97 with SD of 23.73. When we examined the SCQ scores across different cities, ANOVA test results showed significant differences ($F(11, 6082) = 6.65, p = .000$). Accordingly, Nevşehir had the highest SCQ scores ($M = 144.58, SD = 22.92$) whereas Erzurum had the lowest SCQ scores ($M = 134.64, SD = 25.41$). Tukey post-hoc test revealed that Nevşehir had significantly higher SCQ scores ($M = 144.58, SD = 22.92$) than Adana ($M = 136.64, SD = 20.88$), Ankara ($M = 137.26, SD = 23.57$), Çanakkale ($M = 135.52, SD = 22.38$), Erzurum ($M = 134.64, SD = 25.41$), Eskişehir ($M = 137.68, SD = 22.17$), İstanbul ($M = 137.89, SD = 22.81$), İzmir ($M = 138.25, SD = 22.92$), Karabük ($M = 138.92, SD = 22.92$), Malatya ($M = 135.77, SD = 23.85$) and Trabzon ($M = 137.09, SD = 24.13$). Besides, Gaziantep had significantly higher SCQ scores ($M = 140.74, SD = 24.61$) than Erzurum ($M = 134.64, SD = 25.41$) and Çanakkale ($M = 135.52, SD = 22.38$). T-test results suggest that there is a significant difference in SCQ scores based on gender ($t(6092) = 9.53, p < .05$) where women had significantly higher scores ($M = 140.68, SD = 23.68$) compared to men ($M = 134.91, SD = 23.42$). ANOVA tests also show that SCQ scores significantly varied based on age ($F(3, 6090) = 157.82, p < .05$.) A Tukey post-hoc test revealed that 14-year-old students had higher scores ($M = 145.65, SD = 23.63$) than any other age students. ANOVA tests also show that SCQ scores significantly varied based on grade level ($F(2, 6091) = 216.025, p < .05$.) A Tukey post-hoc test revealed that ninth grade students had higher scores ($M = 145.65, SD = 23.63$) than any other grade students. We conducted ANOVA tests to examine group differences based on the education level of father ANOVA test results showed significant differences ($F(5, 6088) = 6.79, p < .05$). Tukey post-hoc test revealed students whose fathers are university graduates had significantly lower SCQ scores ($M = 135.82, SD = 23.78$) as compared to students whose fathers were elementary ($M = 139.93, SD = 24.14$), secondary ($M = 140.12, SD = 22.84$) or high school graduates ($M = 138.65, SD = 23.61$). We conducted ANOVA tests to examine group differences based on the education level of mother ANOVA test results showed significant differences ($F(5, 6088) = 12.791, p < .05$). Tukey post-hoc test revealed students whose mothers are university graduates had significantly lower SCQ scores ($M = 133.79, SD = 25.41$) as compared to students whose mothers were elementary ($M = 140.49, SD = 25.41$), secondary ($M = 139.07$) or high school graduates ($M = 137.48, SD = 25.41$). T-test results suggest that there is a significant difference in SCQ scores based on chosen their schools ($t(6092) = 21.83, p < .05$) where Those students who voluntarily had chosen their schools had significantly higher scores ($M = 141.08, SD = 22.78$) chosen to students who had not voluntarily chosen their schools ($M = 124.81, SD = 23.15$).

Discussion and Conclusions

Anatolian high school students' school climate perceptions were found significantly different by gender. Girls' scores of school climate perceptions are higher than boys' which means girls have more positive school climate perceptions as

compared to boys. This finding is similar to the results of other studies' findings conducted on different samples, different ages (Mitchell, Bradshaw and Leaf, 2010). This study is also consistent with the finding provided by Doğan (2012). Besides gender, grade level as well was found to be important factor in terms of different levels of school climate perceptions. Anatolian high school student's school climate perceptions differ for 9th. grade students who have more positive school climate perception than 10th and 11th grades. 10th grade evaluations of school climate are found better than that of 11th graders. In other words, as the grade level increased perception of school climate decreased. Similarly, with grade level, as the age of student increased, the school climate perceptions decreased, less positive. The findings showed that 14 years old students' school climate perceptions are found to be higher than that of obtained from 15 to 16, 17 and 18 years old students. These two parallel findings (age and grade level) have been supported by various other studies in the literature. For example, Way, Reddy and Rhodes (2007), conducted a study with 1451 students attending 6th to 8th grades and found that in three-year period school climate perceptions of students decreased as their age and grade increased. Regarding the school climate perceptions of Anatolian high school students, parental educational level was also used as one of the variables. The findings showed that for students whose fathers are university graduates school climate perceptions were lower. A similar difference was also found for mothers' educational level. Students whose mothers are university graduates have much lower school climate perceptions as compared to students whose mothers were elementary, secondary or high school graduates. These findings seem to be parallel with Doğan's (2012) findings. This interesting finding might be attributed to education level in which as the education of students' mothers' level increases, the expectancies from a learning environment increases accordingly. These expectancies may generate criticism and a feeling of dissatisfaction. On the other hand, in lower socio-economic level backgrounds as students are grown more with traditional expectations, students may focus on more positive sides.

Those students who choose their schools willingly had higher school climate scores than the others. This finding is quite important since, in Turkey, replacement to high schools is basically based on the achievement test and as a result students may not attend high schools, that they wished to go but placement to school is primly based on test scores. Lauren (2009) found out that for high school students who choose their school with their own wish, the graduation ratio is much higher than the others. It could be argued that students who choose schools with their own wish start to have positive perceptions even before they start their training.

In general school climate from high school students' point of view considering demographic variables had been studied only very limitedly in Turkey. More research seems to be needed a for better understanding of various variables. As the educational system is mainly achievement oriented, academic success and school climate connection are very important which needs more research.

The Ethical Committee Approval

The ethical committee approval is not compulsory for this research because it was sent to our journal before 01.01.2020.